

О.А. Боднар, Миколаївський державний аграрний університет

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ РЕГІОНУ

В статті досліджено особливості виробничо-господарської діяльності підприємств сільської місцевості Миколаївської області, визначено галузь, в якій найбільша частка прибуткових підприємств, що здійснюють діяльність в сільській місцевості, проведено аналіз зайнятості населення за видами економічної діяльності, розглянуто тенденції розвитку малих підприємств регіону.

Вступ. В господарстві України історично сформувалися і набули розвитку дві основні ланки – потужна промисловість та агропромислове виробництво. Виробництво є основою життя населення будь-якої країни, оскільки основні матеріальні блага створюються саме під час виробничо-господарської діяльності. Звернемо увагу на те, що промислове та агропромислове виробництво в різних областях нашої країни мають різну концентрацію і спеціалізацію. А тому кожна область повинна розглядатись окремо.

Постановка проблеми. На сьогодні більшість жителів нашої країни намагається отримати якомога більше благ, приклавши мінімум зусиль. Це призводить до укрупнення міст, розвитку сфери послуг в містах, скорочення виробничої сфери, деградації та руйнування сіл. Проте зі скороченням обсягів виробництва потреба у споживанні продуктів виробництва не зменшується, що призводить до дефіциту продуктів харчування, зниження їх якості. Виникає продовольча проблема, яку треба вирішувати негайно. А тому необхідно зосередити увагу на виробничо-господарській діяльності підприємств регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему виробничої діяльності підприємств на сучасному етапі досліджували такі вчені як Біттер О. Діесперов В.? Гриценко М, Месель-Веселяк В.Я. та багато інших. Разом з тим низка питань потребують поглибленого дослідження щодо особливостей виробничо-господарської діяльності підприємств сільської місцевості Миколаївської області.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження сучасного стану виробничо-господарської діяльності підприємств на селі, виявлення тих видів діяльності, які на сьогодні є прибутковими, проведення аналізу зайнятості населення в розрізі видів діяльності, дослідження тенденцій розвитку підприємств за їх розмірами, а також обґрунтування необхідності активізації виробничо-господарської діяльності на селі.

Виклад основного матеріалу дослідження. За останні десять років кількість підприємств і організацій, що здійснюють свою діяльність на території Миколаївської області збільшилась в 1,5 рази. Станом на 01.01.2011 року в Миколаївській області за даними ЄДРПОУ функціонувало 40031 суб'єктів, з яких 30% знаходяться в сільській місцевості. Треба зауважити, що основним видом діяльності в Миколаївській області є промисловість (31% від загальної кількості підприємств), а в сільській місцевості - сільськогосподарське виробництво, яким займається 46% суб'єктів. Відповідно до даних ЄДРПОУ на другому місці серед видів економічної діяльності в сільській місцевості знаходяться надання комунальних та індивідуальних послуг та діяльність у сфері культури та спорту (12%). Промисловістю займається лише 6% суб'єктів, а будівництвом 2%. Це говорить про те, що майже половина зареєстрованих підприємств і організацій займається обслуговуванням, а не створенням нового продукту. А тому продовольча безпека області залежить від стану та розвитку села.

Підприємства і організації будь-якої сфери економічної діяльності працюють заради однієї мети – отримання прибутку. На сьогодні не можливо зазначити, яка галузь чи сфера діяльності буде стовідсотково прибутковою, та підприємства якої сфери навпаки отримають негативний фінансовий результат від своєї діяльності. Більшість підприємств і організацій не мають досконалих стратегічних планів діяльності, а якщо і мають, то досягти запланованого рівня прибутку вкрай важко. Причиною цього є нестабільність економіки країни, стрімке зростання цін, інфляція та інші чинники, які впливають на розмір отриманих прибутків.

Відмітимо, що в 2000 році найбільша частка прибуткових підприємств була серед підприємств, які здійснювали операції з нерухомим майном та надавали послуги підприємцям (68,2%), а також в сільському господарстві (68%). В цілому по Миколаївській області частка прибуткових підприємств склала 65,4% до загальної кількості підприємств області.

На кінець 2010 року в Миколаївській області найбільша частка прибуткових підприємств (80%) зареєстрована серед тих підприємств, які займаються сільським господарством. Із загальної кількості сільськогосподарських підприємств області 90 % зосереджено саме в сільській місцевості. Найбільший рівень збитковості спостерігається серед підприємств і організацій, які надають комунальні та індивідуальні послуги, а також здійснюють діяльність у сфері культури та спорту (47,4% підприємств збиткові).

Враховуючи вищевикладене, вважаємо за доцільне розглянути особливості виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Основним показником діяльності сільськогосподарських підприємств є вартість валової продукції (в порівняних цінах 2005 року). У вартісному виразі обсяги виробництва сільськогосподарської продукції (в порівняних цінах 2005 року) протягом 2000-2010 років збільшились в 1,7 разів проти рівня 2000 року і становили 3439 млн грн. Проте даний показник в 2010 році менший за аналогічний показник 1990 року на 30%.

Провівши дослідження щодо обсягів виробництва сільськогосподарської продукції в розрізі категорій господарств, які її виробляють, можемо зауважити, що за роки незалежності України все більшого значення в сільськогосподарському виробництві набирають господарства населення. Якщо в 1990 році 76,5% продукції вироблялося сільськогосподарськими підприємствами, а інші 23,5% - господарствами населення, то в 2010 році вже 50,6% продукції сільського господарства вироблено населенням.

Як вже зазначалося, в сільській місцевості Миколаївської області 6% підприємств є промисловими, які займаються промисловою переробкою

переважно сільськогосподарської продукції. Основними видами продукції промисловості на селі є олія, ковбасні вироби, сир, масло вершкове, кисломолочні продукти, крупи, хлібобулочні та інші вироби. Аналізуючи виробництво промислової продукції за районами в 2010 відмітимо, що найбільші обсяги олії соняшникової виробляється в Первомайському районі, продукції переробки молока – в Баштанському (в основному м. Баштанка) та Веселинівському районах, виробництво борошна – в Жовтневому, виробництво круп – в Березанському та Новобузькому районах, а виробництво виробів макаронних без начинки, не підданих тепловому обробленню – в Бережанському районі.

Якщо проаналізувати зайнятість населення за видами економічної діяльності, то можна відмітити, що в 2010 році кількість зайнятих в Миколаївській області склала 536,7 тис. осіб (91,6% від економічно активного населення у віці 15-70 років), з яких 24,9% працювали в сільському господарстві, 22,2 % були зайняті в торгівлі, займались ремонтом та працювали в готельному та ресторанному бізнесі, 14,3% - в промисловості. Найменша кількість осіб була зайнята в фінансовій діяльності (1,1% від загальної кількості зайнятих). Проте хочемо відмітити, що зайнятими (за матеріалами вибіркового обстежень) вважають осіб у віці 15–70 років, які: працювали впродовж обстежуваного тижня хоча б одну годину за наймом за винагороду в грошовому чи натуральному вигляді, індивідуально (самостійно), в окремих громадян або на власному (сімейному) підприємстві; працювали безкоштовно на підприємстві, у бізнесі, що належить будь-кому з членів домогосподарства, або в особистому селянському господарстві з метою реалізації продукції, виробленої внаслідок цієї діяльності; були тимчасово відсутні на роботі, тобто формально мали робоче місце, власне підприємство (бізнес), але не працювали впродовж обстежуваного періоду з незалежних від них особисто обставин. Якщо розглядати кількість найманих працівників підприємств, установ, організацій (тобто зайнятих, які за місцем роботи уклали трудовий договір на постійній або тимчасовій основі) за аналогічний період, то можна відмітити, що

їх кількість складає лише 54% від загальної чисельності зайнятих по області. Тобто, якщо реально оцінити ситуацію, що склалася, то інформація, якою володіє держава щодо зайнятості населення м'яко кажучи не відповідає реальному стану речей.

Провівши аналіз кількості підприємств на 10 тис. осіб наявного населення за розмірами підприємств по області та в розрізі районів відмітимо, що в 2006 році цей показник склав 77 од, з яких 5 – середні підприємства, а 72 – малі. В 2010 році ситуація дещо змінилася: на 10 тис. осіб наявного населення приходиться лише 62 підприємства, з яких 4 середніх і 58 – малих. Отже, відбулося скорочення кількості малих підприємств. Крім того, в різних районах концентрація малих підприємств істотно відрізняється. Так в Березанському районі – 58 малих підприємств, а в Снігурівському – 16 малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення.

В останні роки все більше працівників влаштовується на роботу на малі підприємства. Якщо в 2000 році лише 17,5% із загальної кількості найманих працівників працювало на малих підприємствах, причому в містах цей показник більший за 20% (в Очакові – 27,4%), то в сільській місцевості різних районів ситуація наступна: найбільша частка найманих працівників малих підприємств в Веселинівському (23,6%), Березнегуватському (15,7%), Новоодеському (14,4%) районах, а найменша – в Очаківському районі (2%). В 2010 році частка працюючих в малих підприємствах збільшилась до 32,4%, причому в розрізі міст і районів ситуація докорінно змінилася. В містах частка найманих працівників коливається в межах 28 -37 %, а в районах – від 17,7% (в Жовтневому районі) до 49,8% (Веселинівський район). Проте у загальній кількості зайнятих осіб працездатного віку частка зайнятих на малих підприємствах складає лише 6,6%. Це свідчить про те, що кількість підприємств щороку скорочується, особливо на селі. Все більше осіб вважаються самозайнятими, тобто працюють на благо своєї родини в підсобному господарстві, що дає можливість прогодувати членів родини. Проте, мало який господар отримує достатній прибуток, який задовольняє

потреби родини не тільки в продуктах харчування, а і в дозволяє створити достойні умови проживання, навчання, лікування та при досягненні пенсійного віку – достойний відпочинок.

Висновки. Отже, в сільській місцевості Миколаївської області виробничо-господарська діяльність здійснюється переважно сільськогосподарськими підприємствами, господарствами населення, а також промисловими підприємствами, які займаються переробкою сільськогосподарської продукції. В результаті зменшення кількості підприємств на селі щороку все більша доля продукції виробляється населенням. Проте і населення, і малі підприємства мають низький рівень забезпеченості технікою, коштами, що чинить негативний вплив на якість і кількість виробленої продукції. Про це свідчить зменшення виробництва сільськогосподарської продукції на 30 % порівняно з 1990 роком. Все більша частка населення виявляє бажання не виробляти, а продавати, що може призвести до істотного скорочення обсягів виробництва продукції. А тому треба розробити низку заходів із збереження обсягів виробництва продукції в сільській місцевості, створити належні умови для життя на селі.

Бібліографічний список

1. Статистичний щорічник Миколаївської області за 2010 рік. – Головне управління статистики у Миколаївській області, 2011. – 639 с.

Е.А. Боднар, Николаевский государственный аграрный университет
АНАЛИЗ ПРОИЗВОДСТВЕННО-ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
ПРЕДПРИЯТИЙ СЕЛЬСКОЙ МЕСТНОСТИ РЕГИОНА

В статье исследованы особенности производственно-хозяйственной деятельности предприятий сельской местности Николаевской области, определены области, в которой наибольшая доля прибыльных предприятий, осуществляющих деятельность в сельской местности, проведен анализ занятости населения по видам экономической деятельности, рассмотрены тенденции развития малых предприятий региона.

O.A. Bodnar, Mykolayiv State Agrarian University
ANALYSIS OF THE EKONOMIC AKTIVITY OF ENTERPRISES
COUNTRYSIDE REGION

The paper investigated the characteristics of industrial and business enterprises in rural areas of Mykolayiv region, defined area in which the largest share of profitable enterprises, operating in rural areas, the analysis of employment by economic activity, examined trends in the development of small enterprises.